

LAUDATIO

În onoarea **Preacucernicului Părinte Prof. univ. dr. John BEHR**, Universitatea din Aberdeen, Regatul Unit, cu ocazia decernării titlului de *Doctor Honoris Causa* al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

14 mai 2025

www.uaic.ro

Laudatio

În onoarea **Preacucernicului Părinte Prof. univ. dr. John BEHR**, Universitatea din Aberdeen, Regatul Unit, cu ocazia decernării titlului de *Doctor Honoris Causa* al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Prolog

„Doctor honoris causa” este un titlu onorific acordat de o instituție academică unei anumite persoane pentru realizări deosebite în domeniul său de activitate, realizări și contribuții considerate semnificative și de influență majoră în planul societății, culturii și științei în special și în general. Îi sunt recunoscute rezultatele eforturilor, rezultate ce au fost deja receptate și evaluate critic. Este un titlu onorific de certificare și descoperire la nivel academic larg a eminenței, elocinței și lucrării savante ce au marcat deja viața socială într-un anumit domeniu de activitate și în spectrul ei larg. *Doctor Honoris Causa* este o așezare în rândul caracterelor și spiritelor creatoare de anvergură internațională, având totodată vocație și aspirând la titlul de personalitate universală, statut conferit de data aceasta, de-a lungul timpului, pe seama reverberațiilor pozitive ale activității sale în generațiile viitoare.

John BEHR, născut la data de 16 octombrie 1966 în Marea Britanie, este un reputat preot, teolog, filosof creștin, fenomenolog, traducător și istoric al creștinismului, binecunoscut atât la nivel internațional, cât și la nivelul mediului teologic românesc. Motivul pentru care se află în mijlocul nostru provine din consistența, importanța și influența lucrării sale științifice, didactic-formatoare și în special misionar-evangelice creștine în planul vieții academice, eclesiale și umane în sens larg. A dezvoltat și marcat teologia creștin-ortodoxă și nu numai, prin lucrările, studiile și conferințele sale la nivelul și în continuarea marilor teologi contemporani, putând fi înscris cu succes în rândul acestora. Distinsul teolog continuă și dezvoltă linia teologică patristică, de hermeneutică biblică și dogmatică, tradițională și dinamic-originală a iluștrilor teologi ai veacului trecut și prezent, dintre care amintim pe: Vladimir Lossky, George Florovski, Kalistos Ware ș.a. Această remarcă va fi argumentată în limita cadrului dat, nu înainte de a semnală câteva dintre aspectele mai importante ale bio-bibliografiei sale¹.

1. Educație și formare

Părintele John BEHR primește primele elemente ale educației sale spirituale și teologice în familia sa, într-o

¹ Cele mai multe dintre informațiile bio-bibliografice au fost preluate de pe site-ul: <https://frjohnbehr.com/bio/>, accesat 27.04.2025.

atmosferă creștină cu totul specială. Este unul dintre fiii unei venerabile și distinse familii de preot ortodox britanic, de descendență rusă pe linie paternă și elvețiană pe linie maternă. Este marcat, după cum el însuși mărturisește, de întâlnirea cu unii dintre teologii de marcă ai secolului al XX-lea. Dintre aceștia semnalăm pe Sfântul Sofronie Saharov, Starețul și Ctitorul Mănăstirii Sf. Ioan Botezătorul din Essex², Marea Britanie, Mitropolitul Anthony Bloom³, Pr. Prof. Thomas Hopko⁴ ș.a.

Urmează și finalizează în anul 1987 cursurile *Facultății Politehnice a University of Greenwich* din Londra. Teza sa de licență susținută în domeniul artelor și a filosofiei a fost intitulată: „Of God, Man, and Creation: A Comparative Study of the Anthropology of the Greek Fathers and Emmanuel Levinas” („Despre Dumnezeu, om și creație: un studiu comparativ al antropologiei părinților greci și Emmanuel Levinas”). Urmează studii aprofundate de masterat și doctorat în filosofie creștină în cadrul Universității din Oxford, sub îndrumarea unor remarcabili teologi contemporani: Kallistos Ware, Rowan

² A se vedea: <https://essexmonastery.com/saint-sophrony-the-athonite>, accesat 27.04.2025.

³ Fost ierarh, teolog, scriitor și cunoscut omilet al diasporei creștin-ortodoxe de limbă rusă din Marea Britanie: https://www.mitras.ru/eng/eng_biog.htm, accesat 27.04.2025.

⁴ Fost preot și profesor de *Teologie Dogmatică Ortodoxă* al Institutului „St. Vladimir’s Orthodox Theological Seminary” din SUA: <https://www.svots.edu/people/protopresbyter-thomas-hopko>, accesat 27.04.2025.

Williams și Andrew Louth. În anul 1991 susține teza de master în domeniul studiului creștinismului răsăritean cu titlul: „Sexuality, Marriage and Asceticism in Second-Century Christian Writings” („Sexualitatea, căsătoria și asceza în scrierile creștine ale secolului al II-lea”), iar în anul 1995 teza de doctorat în teologie cu titlul: „Godly Lives: Asceticism and Anthropology, with special reference to Sexuality, in the writings of St Irenaeus of Lyons and Clement of Alexandria” („Vieți dumnezeiești: asceză și antropologie, cu referire specială la sexualitate, în scrierile Sf. Irineu de Lyon și Clement al Alexandriei”). Extrase din aceste două lucrări sunt publicate în anul 2000 de Oxford University Press cu titlul *Asceticism and Anthropology in Irenaeus and Clement (Asceza și antropologia la Irineu și Clement)*.

Strălucitul și promițătorul încă de atunci teolog John BEHR își asumă și dezvoltă fundamentele credinței creștine, cheile hermeneutice și critice textuale și contextuale, prin urmarea și absolvirea în anul 1997 a unui alt program de Masterat în Teologie, în cadrul binecunoscutei instituții teologice ortodoxe din Statele Unite, St Vladimir’s Seminary (Seminarul Sfântul Vladimir). Disertația susținută cu titlul *On the Apostolic Preaching by Irenaeus of Lyons (Despre lucrarea „Predica Apostolică” a lui Irineu de Lyon)*, este o evaluare teologic critică și o aducere în actualitate a mesajului teologic al Sfântului Irineu, lucrare publicată de St Vladimir's Seminary Press din SUA.

2. Activitatea academic-didactică

Își începe activitatea didactică și de cercetare în anul 2005 în calitate de Distinguished Lecturer in Patristics (*Lector/Conferențiar la Catedra de Teologie Patristică*), în cadrul Fordham University, SUA (Universitatea Fordham, SUA). În aceeași perioadă activează ca Visiting Professor (*Profesor invitat*) în cadrul Divinity School a Universității din Harvard.

Parte importantă din cariera sa academică o desfășoară pe seama Institutului Teologic Universitar St Vladimir's Orthodox Theological Seminary din SUA. Urmare a activității sale strălucite sub auspiciile acestei unități de educație și cercetare teologică ortodoxă, teologul John BEHR urcă treptele universitare de la *asistent universitar* până la gradul de *profesor*, în perioada 1995-2004. Între anii 2017-2019 a predat la catedra dedicată distinsului teolog și profesor de Patristică, Georges Florovsky. Este Decan al acestei instituții între anii 2007-2017.

Începând cu anii 2016, Preotul Profesor Dr. John BEHR predă pe seama Metropolitan Kallistos Chair of Orthodox Theology a *Vrije Universiteit* (i.e. *Catedra de Teologie Ortodoxă Mitropolitul Kallistos a Universității Vrije*) din Amsterdam, Țările de Jos. Activitatea sa didactică și academică remarcabilă se distinge și prin calitatea de Visiting Professor of Historical Theology (*Profesor invitat de Teologie Istorică*) în cadrul Nashotah House Theological Seminary (*Seminarul Teologic Nashotah House*), un cunoscut Institut anglican de învățământ

teologic din SUA și prin calitatea de *Lector* al *St. Athanasius College*, University of Divinity din Australia. Din septembrie 2019 este numit *Profesor* în cadrul School of Divinity, History and Philosophy a Universității din Aberdeen Scoția, Marea Britanie.

Sunt demne de a fi menționate și diferitele conferințe pe care le-a susținut în medii academice și eclesiastice cu teme de spiritualitate ortodoxă, patristică aplicată și teologie socială. Dintre acestea evidențiem: în februarie 2011 susține în cadrul *Pontificium Institutum Orientalium* din Roma (Institutul Pontifical Oriental din Roma), conferința cu titlul: „Communion and Conciliarity” („Comuniune și conciliaritate”); în martie 2012 în cadrul *Augustine College*, Ottawa, Canada prezintă prelegerea cu titlul: „The Shocking Truth of Orthodoxy” („Adevărul șocant al Ortodoxiei”); în aprilie 2012 participă la *International Conference of the Whitehead Research Project*, Claremont Graduate University (Conferința Internațională a Proiectului de Cercetare Whitehead, Universitatea Claremont Graduate, California, SUA), cu lucrarea intitulată: „Let us return to the Word Delivered in the Beginning (Polycarp)” („Să revenim la Cuvântul Predat întru începuturi (Sf. Policarp)”. În iunie 2013 participă la Cairo, în Egipt, în cadrul Theological and Ecclesiastical Institute Seminar a Bisericii Copte și prezintă prelegerea principală cu titlul: „Theological Education in the Twenty-first Century” („Educația Teologică în secolul al XXI-lea”); În aprilie 2015 conferențiază în

cadrul Universității din Viena susținând prelegerea cu titlul: „The Interpretation of Death in Early Christianity and Contemporary Culture” („Interpretarea morții în creștinismul timpuriu și cultura contemporană”); în februarie 2016, în cadrul Beeson Divinity School/Theopolis, un Institut Teologic renumit al Universității din Stanford SUA, a susținut prelegerea cu titlul: „Lifting the Veil”, „The Veil of Flesh”, „Behind the Veil” („Ridicarea vălului”, „Vălul cărnii”, „În spatele vălului”), și exemplele pot continua. Prin aceste conferințe își prezintă în mod articulat parte importantă dintre temele originale ale gândirii sale teologice.

3. Activitatea de cercetare: volume, studii, articole, publicații

Părintele Profesor John BEHR este autorul a peste 14 volume de autor și peste 80 de studii de specialitate, traduceri și eseuri teologice.

Dintre volumele de autor remarcăm: *John the Theologian and His Paschal Gospel: A Prologue to Theology*⁵ (Ioan Teologul și Evanghelia Sa Pascală. O introducere asupra Teologiei); *The Cross Stands, While the World Turns: Homilies for the Cycles of the Year*⁶ (*Crucea lucrează în lume: Omilii la perioadele liturgice*

⁵ *John the Theologian and His Paschal Gospel: A Prologue to Theology*, Oxford University Press, Oxford, 2019.

⁶ *The Cross Stands, While the World Turns: Homilies for the Cycles of the Year*, St Vladimir's Seminary Press, New York, 2014.

din an); *Becoming Human: Meditations on Christian Anthropology in Word and Image*⁷ (*Devenind Om: Meditații despre antropologia creștină în cuvânt și imagine*); Irenaeus of Lyons: *Identifying Christianity*⁸ (Irineu al Lyonului: *Identificarea creștinismului*); St Athanasius: *On the Incarnation*⁹ (*Sfântul Atanasie: Despre Întrupare*); *The Case Against Diodore and Theodore*¹⁰ (*Cazul împotriva lui Diodor și Teodor*); *The Mystery of Christ: Life in Death*¹¹ (*Taina lui Hristos: Viața în moarte*); *The Nicene Faith. Formation of Christian Theology – Vol. II*¹² (*Credința niceană. Formarea Teologiei Creștine, Vol. II*); *The Way to Nicaea. The Formation of Christian Theology – Vol. I*¹³ (*Drumul spre Niceea. Formarea Teologiei Creștine, Vol. I*).

O activitate însemnată o reprezintă elaborarea, editarea și publicarea unor ediții critice însoțite de traduceri ale unor texte patristice de conținut și mesaj preponderent dogmatic. Dintre acestea evidențiem St Athanasius: *On the Incarnation* (*Sfântul*

⁷ *Becoming Human: Meditations on Christian Anthropology in Word and Image*, St Vladimir's Seminary Press, 2013.

⁸ *Irenaeus of Lyons: Identifying Christianity*, Oxford University Press, Oxford, 2013.

⁹ *St Athanasius: On the Incarnation*, St Vladimir's Seminary Press, New York, 2012.

¹⁰ *The Case Against Diodore and Theodore*, Oxford University Press, Oxford, 2011.

¹¹ *The Mystery of Christ: Life in Death*, St Vladimir's Seminary Press, New York, 2006.

¹² *The Nicene Faith/ Formation of Christian Theology – Vol. II*, St Vladimir's Seminary Press, New York, 2004.

¹³ *The Way to Nicaea/ The Formation of Christian Theology – Vol. I*, St Vladimir's Seminary Press, New York, 2001.

Athanasie cel Mare: Despre Întrupare)¹⁴; *Origen: On First Principles* (*Origen: Despre primele principii*)¹⁵; *Gregory of Nyssa: On the Human Image of God* (*Grigorie de Nyssa: Despre chipul uman al lui Dumnezeu*)¹⁶.

Multe dintre aceste lucrări au fost traduse în limbile: rusă, română, sârbă, arabă, coreeană. Parte dintre volumele publicate până acum sunt traduse în limba română. Menționăm între acestea: *Taina lui Hristos: Viața în moarte*¹⁷; *Crucea lucrează în lume. Omilii pentru perioadele liturgice peste an*¹⁸; *Irineu de Lyon în identificarea creștinismului*¹⁹; *Ascetism și antropologie la Sfântul Irineu de Lyon și Clement Alexandrinul*²⁰; *Drumul spre Niceea. Formarea Teologiei Creștine* (Vol. I)²¹; *Credința niceană. Formarea Teologiei Creștine* (Vol. II)²².

¹⁴ St Athanasius: *On the Incarnation*, Popular Patristic Series, St Vladimir's Seminary Press, New York, 2011.

¹⁵ *Origen: On First Principles*, Oxford University Press, Oxford, 2018.

¹⁶ *Gregory of Nyssa: On the Human Image of God*, Oxford University Press, Oxford, 2023.

¹⁷ *Taina lui Hristos: Viața în moarte*, Ed. Sophia, București, 2008.

¹⁸ *Crucea lucrează în lume. Omilii pentru perioadele liturgice peste an*, Ed. Doxologia, Iași, 2016.

¹⁹ *Irineu de Lyon în identificarea creștinismului*, Ed. Reîntregirea, Cluj- Napoca, 2016.

²⁰ *Ascetism și antropologie la Sfântul Irineu de Lyon și Clement Alexandrinul*, Ed. Doxologia, Iași, 2016.

²¹ *Drumul spre Niceea. Formarea Teologiei Creștine* (Vol. I), Ed. Sophia, București, 2022.

²² *Credința niceană. Formarea Teologiei Creștine* (Vol. II), Ed. Sophia, București, 2022.

4. Activitatea de predare: prelegeri, cursuri, seminare - perspective, evaluări, temeuri

A predat cursuri de teologie patristică, teologie dogmatică, teologie biblică și spiritualitate teologică ortodoxă. Numim câteva dintre ele: Patristics Survey Classes, covering the first fourteen centuries, in various configurations (Cursuri de patristică, referitoare la primele paisprezece secole, în diverse configurații); The Trinity (Despre Sfânta Treime); The Person of Christ (Persoana lui Hristos); St Athanasius and the Fourth Century Controversies (Sfântul Atanasie și controversele din secolul al IV-lea); Tradition in the Early Church (Sfânta Tradiție în Biserica Primară); The Development of Christology (Dezvoltarea dogmei hristologice); The Development of Monasticism in Fourth-Century Egypt (Dezvoltarea monahismului în Egiptul secolului al IV-lea); From Canon to Creed (De la Canon la Crez); The Cappadocians (Părinții Capadocieni); Byzantine Hesychasm (Isihasmul bizantin); Introduction to the Old Testament Scriptures (Introducere în Scriptura Vechiului Testament); Introduction to Spirituality (Introducere în Spiritualitatea Ortodoxă).

A susținut seminarii de teologie patristică, biblică, istoria dogmelor și teologie socială. Sunt relevante în acest sens următoarele: The Gospel of John and the Paschal Christ (Evangelia lui Ioan și Hristosul Pascal); St Irenaeus of Lyons (Sfântul Irineu de Lyon); Origen; St Gregory of Nyssa; St Gregory

of Nazianzus; St Maximus the Confessor; Theological Anthropology (Antropologie teologică); Scripture and Its Exegesis (Scriptura și exegeza ei); Asceticism and Sexuality in the Early Church (Asceză și sexualitate în Biserica Primară); Christianity in a Secular and Post-Secular Society (Creștinismul într-o societate seculară și post-seculară); Pre-Nicene Christianity (Creștinismul ante-niceean) ; From Nicaea to Constantinople (De la Niceea la Constantinopol); Classic Christian Texts: From NT to Anselm (Texte creștine clasice: de la NT la Anselm) etc.

5. Activitatea academică de evaluare și reprezentare

A avut calitatea de membru în diverse comisii de doctorat și examiner academic în diferite centre universitare, dintre care remarcăm: University of Oxford; University of Durham; Kings College of London; University of Nottingham ș.a. Este membru al bordului științific al diferitelor reviste teologice din diverse părți ale lumii: *Phronema* (Sydney, Australia), 2017–; *Christianity in Late Antiquity*, North American Patristics Society, University of California Press, 2013–; *Biblicum Jassyense* (Romanian Journal for Biblical Philology and Hermeneutics), 2009–; *Pro Ecclesia*, 2005– etc.

A făcut și face parte din diferite comisii executive ale unor *Asociații Teologice* importante: Board of Directors, Paradosis Center for Theology and Scripture, John Brown University (Arkansas, USA); Board of Trustees, St Vladimir's Orthodox

Theological Seminary (Seminarul Teologic Ortodox Sfântul Vladimir); Orthodox Theological Society in America (Societatea Teologică Ortodoxă din America): President (2005–7); Vice-President (2003–5); Secretary (1999–2003); Board of Advisors (Comisia de referenți), John Templeton Foundation.

În anul 2017 este distins cu același titlul de *Doctor Honoris Causa* de către University of Divinity, Melbourne, Australia.

6. Planul general al teologiei sale

Abordările sale teologice ating o gamă variată de teme și problematici de actualitate. Folosește în acest sens, în general o metodă tradițional-contextual critică; altfel spus, tratează subiecte ce au preocupat viața creștină în primele secole, teme pe care le aduce în actualitate și le aplică în context curent evidențiind importanța lor cât privește identitatea, mărturia și lucrarea teologică creștină peste veacuri. Dintre aspectele însemnate cercetate în studiile sale, semnalăm:

- Simplitatea dumnezeiască și armonia sincronică și diacronică la Sf. Irineu de Lyon;
- Analize comparative despre fenomenologia lui Michel Henry și teologia Sf. Ioan Evanghelistul;
- Despre natura umană, coruperea și vindecarea ei în concepția patristică a creștinismului primar;
- Constituția Trinitară a Bisericii;

- Fundamentele pascale ale teologiei creștine;
- Scriptură, Evanghelie și Ortodoxie;
- Elemente de teologie socială: dileme legate de o ontologie a genului;
- Hermeneutica și translația teologiei în context actual;
- Teologia idealului ascetic creștin la Sf. Irineu de Lyon ș.a.

Dintre studiile care analizează dileme filosofico-teologice de actualitate menționăm: „A Note on the Ontology of Gender” („Notă asupra ontologia genului”),²³ „The Rational Animal: A Rereading of Gregory of Nyssa’s *De hominis opificio*” („Animalul rațional”)²⁴, „Shifting Sands: Foucault, Brown and the Framework of Christian Asceticism” („Limanuri Mișcătoare: Foucault, Brown și cadrul ascetismului creștin”)²⁵, „Returning to First Principles: Articulating Orthodox Theology in a Post-Modern Context” („Revenind la primele principii/temeiuri: articularea teologiei ortodoxe într-un context post-modern”)²⁶,

²³ „A Note on the Ontology of Gender”, în: *St Vladimir’s Theological Quarterly* 42:3–4 (1998), pp. 363-372.

²⁴ „The Rational Animal: A Rereading of Gregory of Nyssa’s *De hominis opificio*”, în: *Journal of Early Christian Studies* 7:2 (1999), pp. 219-247.

²⁵ „Shifting Sands: Foucault, Brown and the Framework of Christian Asceticism”, în: *Heythrop Journal* 34:1 (1993), pp. 1-22.

²⁶ „Returning to First Principles: Articulating Orthodox Theology in a Post-Modern Context”, în A. E. KATTAN, F. A. GEORGI (eds), *Thinking Modernity. Towards a Reconfiguration of the Relationship between Orthodox Theology and Modern Culture*, St John of Damascus Institute of Theology/Westphalian Wilhelm’s University, 2010, pp. 21-35.

„From Adam to Christ: From Male and Female to Being Human” („De la Adam la Hristos: de la bărbat și femeie la a fi om”)²⁷ etc.

7. Aspecte și accente majore ale teologiei sale

Deși lucrările sale ar merita o analiză amplă, vom remarca cu acest prilej câteva dintre ideile și liniile cercetării sale mai importante. Teologia lui John BEHR acoperă o arie vastă de teme fiind articulată coerent, bogată în conținut, profund patristică și centrată pe taina lui Iisus Hristos ca Dumnezeu și Om și pe constituția transformatoare a vieții creștine.

a) Despre hermeneutica scripturistică și teologică

John BEHR subliniază că toată Scriptura trebuie citită prin lentila Persoanei lui Iisus Hristos Răstignit și Înviat. Întemeindu-se profund pe scrierile Părinților și Scriitorilor Bisericii din primele secole, în special pe Sfântul Irineu și Origen, John BEHR susține că Iisus Hristos este atât conținutul, cât și cheia înțelegerii Scripturii. Ca principiu teologic exegetic și hermeneutic, se consideră că noi nu citim Scriptura pentru a-L găsi pe Hristos, ci mai degrabă, ajungem să-L cunoaștem pe Hristos și, prin aceasta, suntem capabili să citim Scriptura ca vorbind despre El²⁸.

²⁷ „From Adam to Christ: From Male and Female to Being Human”, în: *The Wheel* 13/14 (Spring/Summer 2018), pp. 19-32.

²⁸ În *The Mystery of Christ: Life in Death...*, p. 55/ *The Way to Nicaea...*, p. 49 ș.u.

Pe aceeași linie, în lucrarea *John the Theologian and His Paschal Gospel: A Prologue to Theology*²⁹ (Ioan Teologul și Evanghelia Sa Pascală. O introducere asupra teologiei), Părintele Profesor dezvoltă și mai profund ideea că nu Scriptura în sine Îl dezvăluie pe Hristos, ci cunoașterea lui Hristos Cel răstignit și înviat mijlocește înțelegerea Scripturii. Cu alte cuvinte, este evidențiat, din analiza evangheliei ioaneice faptul că Iisus Hristos nu a putut fi recunoscut din Scripturi mai înainte de Patimile și Învierea Sa³⁰. Aceasta conduce la realitatea necesară a *conformării* (cu sensul de *hristomorfizare*) a creștinilor cu moartea și învierea lui Iisus Hristos. Prin urmare lectura și exegeza scripturistică nu este un simplu efort intelectual exterior, ci viața noastră în Iisus Hristos sau împreună-pățimirea și învierea cu El, lucrare ce ne oferă cheile teologice ale înțelegerii Sfintei Scripturi.

b) Misterul Pascal ca fundament al nașterii din nou și al teologiei

Evenimentul Pascal, adică Moartea și Învierea lui Iisus Hristos, este plasat în centrul teologiei și al vieții creștine. Se susține că teologia începe cu reflecția și asumarea la nivel

²⁹ *John the Theologian and His Paschal Gospel: A Prologue to Theology...*

³⁰ *John the Theologian and His Paschal Gospel...*, pp. 24, 26.

personal a Crucii³¹, ceea ce înseamnă că ea nu este o simplă speculație.

Se subliniază că teologia mai mult decât a fi un proces cognitiv, este unul ființial; este și ar trebui să conducă la o naștere spre o nouă viață în Iisus Hristos. Pe această direcție, John BEHR opinează că nașterea din Dumnezeu și nașterea umană sunt inversate, după cum moartea și viața sunt inversate³². Adevărata „naștere” - cea din Dumnezeu - se întâmplă atunci când omul participă la moartea și învierea lui Iisus Hristos. Axioma sa teologică de sorginte evanghelică ar fi: *te naști când mori*³³. Patimile Mântuitorului, la care suntem invitați să luăm și noi parte, sunt temeiul nașterii noastre din nou și al teologiei ca lucrare mereu nouă de creștere în duh. Cu referire la aceasta, se afirmă că momentul Patimilor lui Iisus Hristos este identic cu taina nașterii din nou a omului. După cum Iisus Hristos a omorât moartea cu moartea pe Cruce, și în urma acestui fapt s-a descoperit Omul („Iată Omul” In 19, 5), tot astfel noi ne putem folosi de mortalitatea noastră pentru a dobândi viață nouă și pentru a ne naște întru El³⁴. Prin Patimă și Cruce, Iisus Hristos ca Om și - prin El - toți creștinii se nasc în

³¹ *The Mystery of Christ...*, p. 55: „It is through the Cross that light is shed upon the scriptures, removing the veil that lay over Moses and now lies upon those who read Moses without a knowledge of Christ [...]”.

³² *Becoming Human. Meditations on Christian Anthropology in Word and Image*, St Vladimir's Seminary Press, New York, 2013, p. 4.

³³ *Becoming Human...*, p. 4.

³⁴ *Becoming Human...*, p. 23.

calitatea de fii ai lui Dumnezeu³⁵, aceasta fiind premisa oricărei teologii.

Teologia este un travaliu, o naștere, o patimă/pătimire ce se întemeiază pe Crucea lui Iisus Hristos; este naștere, așa cum sângele și apa care au curs din coasta Sa au dat naștere Bisericii. Identitatea noastră nu ține numaidecât de faptul că noi suntem fiii lui Dumnezeu din perspectivă biologică, ci, mai ales, că suntem fii ai Săi prin „apă” și „sânge” , prin Botez și Euharistie ca trăire și naștere tainică pe seama Răstignirii lui Iisus Hristos și a noastră împreună cu El. Teologia este și ne invită la renaștere, aceasta cu atât mai mult cu cât „a (se) naște” (γεννᾶν) are întotdeauna dimensiune pascală³⁶.

Prin urmare, constituția teologiei este strâns legată de Misterul Vieții lui Iisus Hristos, și nu este o „cunoaștere despre” Dumnezeu ca un obiect extern; este mărturia unei vieți schimbate/metamorfozate, viață care trece prin moartea împreună cu Hristos și care se modelează în Înviere. Adevărata teologie nu este despre informație, ci despre transformare³⁷. Teologia sau viața creștină înseamnă a învăța să mori astfel încât să trăiești cu adevărat în Iisus Hristos. Nu este vorba doar despre cunoaștere dogmatică, ci de un drum existențial: moarte - viață nouă. Creștinismul și teologia sunt școala morții și

³⁵ *Human Becoming* ..., p. 90.

³⁶ *Becoming Human*..., p. 54.

³⁷ *The Mystery of Christ*..., pp. 42-43.

nașterii în sensul patristic: o moarte față de lume, de ego și de păcat pentru a trăi viața cea nouă a Învierii. Fără acest proces existențial, orice „cunoaștere” despre Dumnezeu este incompletă.

c) Ascetism și antropologie. Pentru o antropologie hristologică în actualitate sau de la Adam la Iisus Hristos și viceversa

Pentru John BEHR, antropologia creștină se înțelege cu referire la iconomia dumnezeiască realizată în Persoana lui Iisus Hristos. Iconomia este un arc teologic ce recapitulează întreaga umanitate de la Adam la Iisus Hristos, și de la Iisus Hristos la sfârșitul istoriei. Atât Iisus Hristos, cât și Adam pot fi percepuți unul în raport cu celălalt atât din perspectiva *tainei celei din veac* (Ef.3, 1-10), cât și pe axa istoriei, fiind, cum afirmă Sfântul Maxim Mărturisitorul, „modele sau paradigme unul altuia”³⁸. Astfel, Taina lui Dumnezeu și a Omului în Iisus Hristos ne sunt deslășite în acord cu teologia iconomiei, ale cărei aspecte principale sunt centrate pe axa: *plan din veci, creație, Întrupare a Cuvântului, Biserică, Parusie, Viața Veșnică*³⁹. Prin urmare, singura perspectivă din care se poate contempla iconomia lui Dumnezeu, de la începutul ei până la încheierea acesteia, este

³⁸ SF. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Ambigua*, PSB 80, EIMBOR, București, 1983, p. 112.

³⁹ *Ascetism și antropologie la Sfântul Irineu de Lyon și Clement Alexandrinul*, ed. Doxologia, Iași, 2016, pp. 53-116.

din punctul sfârșitului, ca deschidere apocaliptică, la sfârșitul vremurilor, în lumina Crucii lui Iisus Hristos⁴⁰.

În interpretarea lui John BEHR, deși creat *frumos și bun* ([...] ὁσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ κατὰ λίαν, Fc. 1, 31), omul nu este și desăvârșit cât privește viețuirea sa. El este zidit pentru a crește și a se desăvârși prin viața de sfințenie și ascetică, urmând modelul și însușindu-și viața divino-umană a lui Iisus Hristos. John BEHR argumentează că, în gândirea Bisericii vechi, ascetismul ca viață de nevoință, autocontrol, rugăciune și post nu este o „pedeapsă” sau o „opțiune specială” pentru câțiva, ci este procesul normal prin care omul ajunge la adevărata asemănare cu Dumnezeu. Cu referire la aceasta se subliniază că ființele umane au fost chemate să crească spre o nouă viață eshatologică întemeiată pe Botez și realizată prin disciplina ascetică și căutarea virtuții în limitele vieții actuale⁴¹.

Drept urmare, viața de asceză este echivalentă cu asumarea economiei lui Iisus Hristos la nivel personal. Suntem chemați să ne însușim prin asceză și viață sacramentală, spre libertate și asemănarea cu Dumnezeu tot ceea ce a trăit Iisus ca Om, plinind economia cea din veci (Ef. 3, 9). Aceasta este și lucrarea de atingere a măsurii vârstei deplinătății lui Hristos

⁴⁰ Irineu de Lyon în *identificarea creștinismului*, Reîntregirea, Cluj-Napoca, 2016, p. 169.

⁴¹ *Asceticism and Anthropology in Irenaeus and Clement*, Oxford Early Christian Studies, Oxford University Press, 2000, p. 17.

(„εις μέτρον ηλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ” Ef. 4, 13), despre care vorbește Sf. Ap. Pavel.

d) Identitatea teologică a credinței creștine. Calea către Niceea și Credința niceană

O lucrare importantă de prezentare a identității creștinismului din perspectivă dogmatico-istorică este publicată în două volume cu titlurile „Drumul spre Niceea” și „Credința niceană”⁴². În acestea se stabilește, în urma unei cercetări ample și minuțioase, că identitatea creștină în Biserica primară nu a fost declinată prin simpla definire logică a lui Dumnezeu, ci prin apărarea modului în care Dumnezeu S-a făcut cunoscut în Crucea și Învierea lui Hristos și S-a împărtășit oamenilor prin Biserica Sa. Se demonstrează, așadar, cum primii teologi — de la Sfântul Irineu până la Conciliul de la Niceea — au luptat pentru a păstra, desluși și apăra misterul Pascal lui Iisus Hristos împotriva încercărilor de a-L reduce la categoriile filosofice grecești⁴³. Teologia creștină primară s-a născut ca mărturisire a Crucii, nu ca teorie abstractă. În această direcție, creștinismul nu a fost o chestiune de speculație filozofică despre natura divină, ci o mărturisire a lui Iisus Hristos Răstignit și Înviat, în urma înțelegerii tuturor în lumina acestei mărturisiri.

⁴² *The Way to Nicaea...; The Nicene Faith...* În traducere românească: *Drumul spre Niceea și Credința niceană*, vol. I & II, Ed. Sophia, București, 2022.

⁴³ *Drumul spre Niceea...*, p. 209.

Așadar, primii creștini au putut percepe realitățile spirituale, cele ale credinței și cele legate de existență în general, pe seama mărturisirii, experienței și trăirii Persoanei lui Iisus Hristos peste veacuri. Cea dintâi a fost o consecință a celei de a doua. Concentrată, articulată și sintetizată în Simbolul de la Niceea, credința Bisericii nu este o explicație simplu științifică a lui Dumnezeu, ci o protejare a realității mântuitoare a lui Iisus Hristos⁴⁴. Se insistă asupra faptului că termenii doctrinari de importanță capitală pentru credința creștină precum *homoousios* („de o ființă”) nu sunt definiții tehnice despre natura divină, ci sunt mărturisiri ale întâlnirii și însușirii vieții lui Iisus Hristos. De aceea proiectul creștin de la Niceea nu vizează să-L recupereze pe Iisus istoric, „ci să-l contemple pe Hristos-ul Care este încă Cel ce va să vină”⁴⁵. Concluzia autorului este că Ortodoxia, mai mult decât a fi protologică, este eshatologică⁴⁶.

Concluzii:

În acord cu cele ilustrate mai sus,

- pentru contribuțiile academice și științifice teologice originale de impact și de anvergură internațională;
- pentru dezvoltarea doctrinară în acord cu provocările și specificul realităților curente;

⁴⁴ *Becoming Human...*, p. 23.

⁴⁵ *Credința niceeană...*, p. 24.

⁴⁶ *Credința niceeană...*, p. 24.

- pentru aportul consistent la o teologie exegetică biblică, liturgică și spiritual-ecclesială;
 - pentru suportul semnificativ la amplificarea unei teologii patristice receptate dinamic-creator, proces realizat prin traduceri ale textelor inspirate și prin aplicarea lor în context actual;
 - pentru îmbogățirea unei teologii a istoriei dogmelor și a unei hermeneutici teologice necesare parcursului Bisericii și creștinilor în istorie;
 - pentru răspunsurile remarcabile teologice oferite la provocările și dilemele socio-morale și axiologice determinate de procesul de globalizare și secularizare specific societății contemporane;
- pentru acestea și multe altele, este deosebita noastră bucurie, a Facultății de Teologie Ortodoxă, de a propune Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, și de a susține în cadrul acestei ceremonii publice, acordarea titlului de *Doctor Honoris Causa* respectabilului *Părinte Profesor Universitar Doctor John BEHR*, ca urmare a recunoașterii lucrării sale în plan academic și științific spre propășirea teologică, a vieții creștine și socio-umane în sens larg, spre „spre desăvârșirea sfinților, la lucrul slujirii, la zidirea trupului lui Hristos” (Ef. 4, 12).

Îi dorim încă și mai multe publicații și activități de aceeași relevanță și importanță, după cum îi dorim cele de folos și putere de la Dumnezeu și Domnul nostru Iisus Hristos Înviat!

Ad multos annos vivat! Excelsior!

Comisia de elaborare a Laudatio:

Președinte:

Prof. univ. dr. Liviu-George MAHA, Rectorul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

Membri:

Prof. univ. dr. Ovidiu-Gabriel IANCU, Președintele Senatului Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași;

I.P.S. TEOFAN, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei;

Conf. univ. dr. pr. Paul-Cezar HÂRLĂOANU, Decanul Facultății de Teologie Ortodoxă, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași;

Conf. dr. arhim. Sorin-Vasile NEACȘU, Cadru didactic titular la Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

Iași, 14 mai 2025